

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O MĚSTĚ

Ing. arch. Tomáš Drdácký

Metodika mapování historických měst

III. mezinárodní workshop k projektu MK ČR NAKI II – DG16P02R025 –

„Původ a atributy památkových hodnot historických měst České republiky“

11. 12. 2020

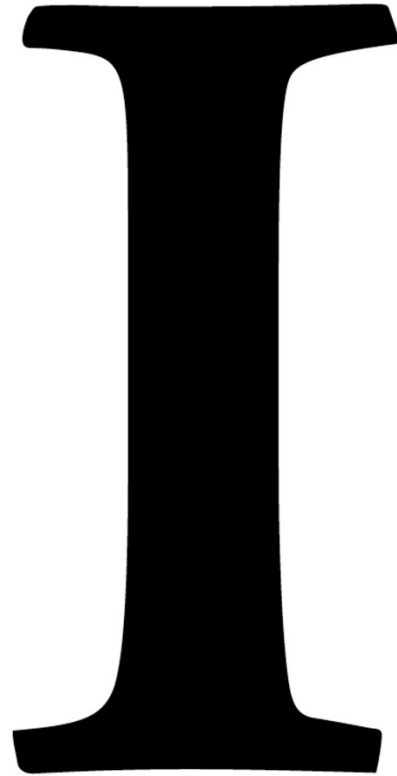
Původ a atributy památkových hodnot historických měst České republiky

(Výzkumný projekt NAKIII / DG16P02R025)

SEKCE	PODSEKCE	LIST	01—Č. Badlionice	02—Litomyšl	03—Telč	04—Jihlava	05—Pálánov	06—Kadaň	07—Č. Krumlov	08—Domažlice	09—Horšovský Týn	10—H. Králové	11—Jičín	12—J. Hradec	13—Kolin	14—Kroměříž	15—Lipník n. B.	16a—Litoměřice (13.a.)	16b—Litoměřice (14.a.)	17—Mbr. Třebováz	18—N. Město n. M.	19—Noryň Jičín	20—Olomouc	21—Plzeň	22—Přachovice	23—Slavonice	24—Třebonž	25—Ústětk	26—Znojmo		
I. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O MĚSTĚ	A) HISTORICKÝ VÝVOJ	Podstatné informace o vývoji města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Výběr místa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	B) ANALÝZA PŮDORYSNÉ OSNOVY	Základní vymezení města v krocích	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Základní vymezení města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Přesné vymezení města v krocích	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Přesné vymezení města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Vymezení tržiště a ulic v krocích — a	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Vymezení tržiště a ulic v krocích — b	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	C) TOPOGRAFICKÝ PLÁN	Vymezení tržiště a ulic	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Plán města „figura-pozadí“	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	D) FOTOGRAFOVÁNÍ MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ	Městské jádro v kontextu města a krajiny	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	II. ZÁKLADNÍ MAPOVÝ SOUBOR	A) PODKLADY (PRAMĚNY)	Příklady zdrojů	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		B) MAPOVÉ VRSTVY	Přehled základních vstev v měřítku krajiny	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
			Přehled základních vstev v měřítku města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
C) ZÁKLADNÍ MAPY		Přehled základních vstev v měřítku jádra	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Soutisk vrstev v měřítku krajiny — 19. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Soutisk vrstev v měřítku krajiny — 20. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Soutisk vrstev v měřítku krajiny — 21. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Soutisk vrstev v měřítku města — 19. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Soutisk vrstev v měřítku města — 20. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Soutisk vrstev v měřítku města — 21. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Soutisk vrstev v měřítku jádra — 19. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Soutisk vrstev v měřítku jádra — 20. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Soutisk vrstev v měřítku jádra — 21. století	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		III. DÍLČÍ MAPOVÉ SOUBORY	A) PROMĚNY JEVŮ	Rozdíl zastavěné plochy města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
				Rozdíl struktury cest a míst	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rozdíl struktury krajinných prvků	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Rozdíl plochy městských bloků	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Rozdíl plochy veřejných prostranství	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Rozdíl plochy krajinných prvků	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Rozdíl zastavěné plochy objektů	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Rozdíl plochy zpevněných veřejných prostranství	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rozdíl plochy nezpevněných veřejných prostranství	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zrůnlost parcel v měřítku jádra — 19. století	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zrůnlost parcel v měřítku jádra — 20. století	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zrůnlost parcel v měřítku jádra — 21. století	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zrůnlost zast. ploch v měřítku jádra — 19. století	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Zrůnlost zast. ploch v měřítku jádra — 20. století	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Zrůnlost zast. ploch v měřítku jádra — 21. století	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
B) PROMĚNY ATRIBUTŮ	Průmět atributů na veřejné prostranství		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
IV. ALGORITMICKÉ ANALÝZY	A) KOMBINOVANÉ ATRIBUTY	Analýza uliční sítě	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	B) SPACE SYNTAX	Historická zobrazení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
V. EXPERTNÍ ANALÝZY	A) ANALÝZY OBRAZU MĚSTA	Vnitřní vazby města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		Viditelnost uvnitř města	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Viditelnost do krajiny	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Veřejné prostory	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Sourodé celky	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Analýza panoramatu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	B) ANALÝZY UŽÍVÁNÍ MĚSTSKÉHO JÁDRA	Vývoj počtu obyvatel a domů	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Počet obyvatel na územní jednotku	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Počet obyvatel na blok	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Kapacity pro bydlení a demografický profil	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Záznam pohybu respondentů	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Vztah respondentů k místům	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	C) ANKETNÍ ŠETŘENÍ	1. příklad hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		2. příklad hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Hodnoty, zájmy, hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		Základní přehledy	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
VI. HODNOCENÍ	A) KOMPARENCE PODKLADŮ	1. příklad hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
		2. příklad hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
B) PRÁVNÍ PROSTŘEDÍ	Hodnoty, zájmy, hodnocení	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	Základní přehledy	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		

*Základní údaje
o městě*

- I.A } HISTORICKÝ VÝVOJ
- I.B } ANALÝZY PŮDORYSNÉ OSNOVY
- I.C } TOPOGRAFICKÝ PLÁN
- I.D } FOTOGRAFOVÁNÍ MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ

A) HISTORICKÝ /URBANISTICKÝ/ VÝVOJ

Cíl metody

Cílem je popsat vývoj daného sídla s ohledem na kulturní, hospodářský a společenský kontext vzniku a vývoje sídla, historické okamžiky, které významně zasáhly do architektonické a urbanistické podoby města.

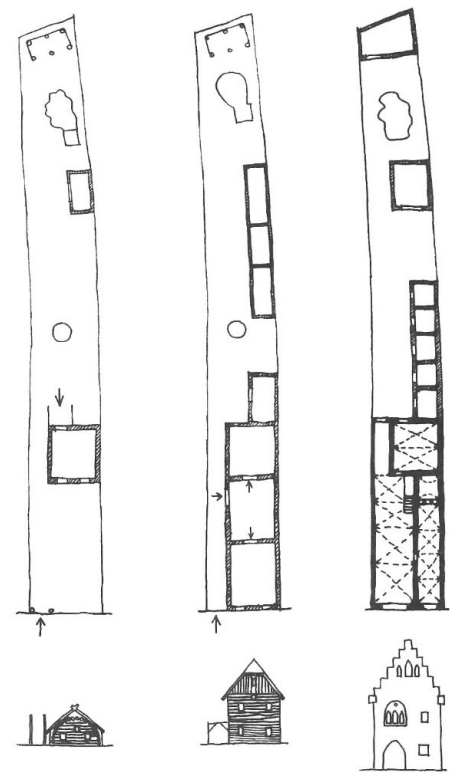
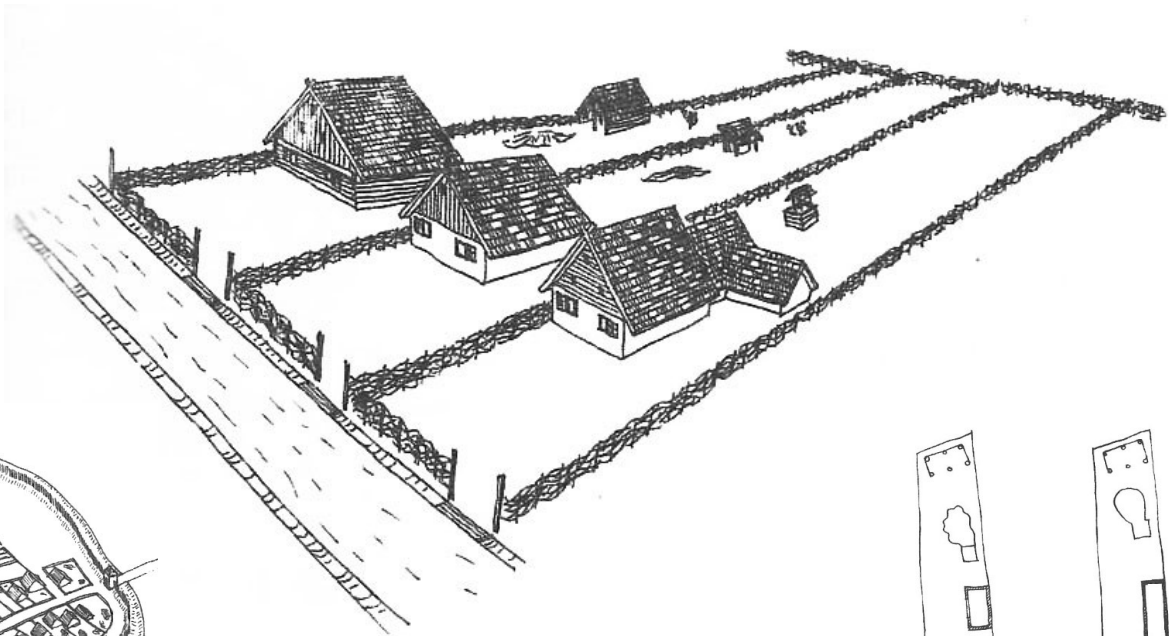
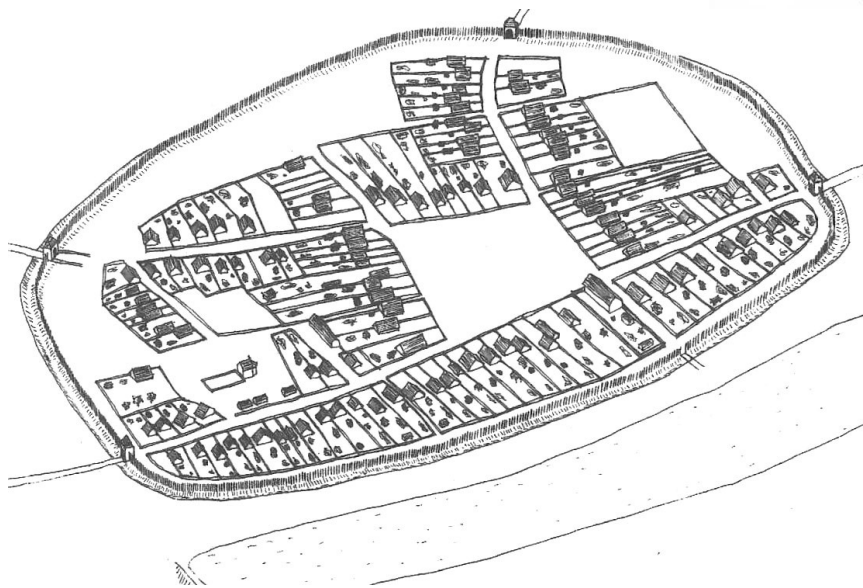
V měřítku vztahu města a krajiny je třeba reflektovat morfologii terénu, sledovat její vliv na topografii osídlení a utváření jednotlivých částí města.

Popsat limity a příležitosti, které formovaly genezi sídla od vzniku/založení do současnosti a přispěly k jedinečnému charakteru daného města.

Nejdetailnější popis města se zaměřuje na samotnou památkovou rezervaci, propojuje její vznik a vývoj s dějinnými událostmi, zachycuje proměny jednotlivých parcel a objektů.

ucelený soubor informací a kritérií, lze strukturovat ve standardizovaných „krycích listech“:

1. MĚSTO A KRAJINA - pozice města v krajině a vazby na historické cesty, pozice v rámci vznikající sítě měst, specifické podmínky
2. MORFOLOGIE a TOPOGRAFIE - morfologie a topografie místa osídlení/lokace, vliv vybraného místa na fyzickou strukturu města, pozice hlavních veřejných prostranství, vymezení sídla, pozice hradeb a jejich tvar
3. MÍSTO PŘED ZALOŽENÍM MĚSTA - popis předlokační situace, cestní sítě a jejich vlivu na charakter města a způsob založení města
4. ZALOŽENÍ MĚSTA - důvody, vlastník, rok, lokátor, práva, počet obyvatel – městišť
5. HRADBY A VEŘEJNÝ PROSTOR - datování opevnění, trasa, délka, dimenze náměstí, orientace, uliční síť
6. VÝVOJ MĚSTA - klíčové momenty v historickém a urbanistickém vývoji města
7. PŘÍBĚHY O MĚSTĚ - narativní rovina založení i rozvoje města, pověsti o založení a podstatných historických momentech, srovnání s prameny, vývoj v interpretaci města
8. PAMÁTKOVÁ PÉČE - povědomí o památkové hodnotě města, vývoj památkové ochrany.

Stopy a doklady původní trasy opevnění a osnovy uliční sítě ?

B/Analýza půdorysné osnovy / Hypotéza triangulace měst

Metoda vychází z měření a analýzy dochovaných linií hranic v plochách měst:

- linie ohrazení/hradby, které stanoví hranici mezi vnitřním městem a krajinou
- linie tržiště a ulic, které stanoví hranice mezi veřejnými a soukromými prostory města

Postup použitý při vyměřování zakládaných měst ve středověku není znám

Pro modelování postupu při vyměření města metoda využívá, od starověku známé, triangulace:

- je pravděpodobné, že města byla vyměřována zkušenými měřiči, s teoretickými i praktickými znalostmi geometrie
- v kontextu doby mohl být výpočet plochy města a ohrazení vyřešen pouze triangulací
- triangulace využívá faktu, že v terénu se snadněji měří úhel, než vzdálenost

Analýza půdorysné osnovy / Hypotéza triangulace měst /

Metoda vychází z měření a analýzy dochovaných linií hranic v plochách měst:

Jaká je stabilita půdorysné osnovy měst?

- linie ohrazení/hradby, které stanoví hranici mezi vnitřním městem a krajinou
- linie tržiště a ulic, které stanoví hranice mezi veřejnými a soukromými prostory města

Postup použitý při vyměřování zakládaných měst ve středověku není znám

Jaká byla praxe vyměřování měst?

Pro modelování postupu při vyměření města metoda využívá, od starověku známé, triangulace:

- je pravděpodobné, že města byla vyměřována zkušenými měřiči, s teoretickými i praktickými znalostmi geometrie
- v kontextu doby mohl být výpočet plochy města a ohrazení vyřešen pouze triangulací
- triangulace využívá faktu, že v terénu se snadněji měří úhel, než vzdálenost

Lze popsat typy a třídit založená města?

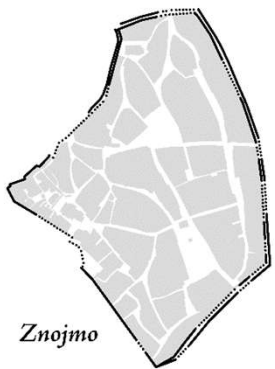
Hledat

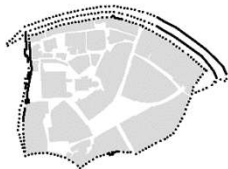
TRIANGULACE A ZAKLÁDÁNÍ MĚST

<https://youtu.be/tFBPF9BQeF8>

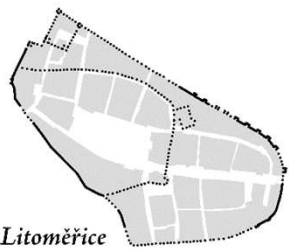

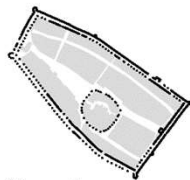
Znojmo

Jindřichův Hradec

Litoměřice

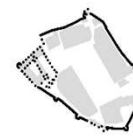
Slavonice

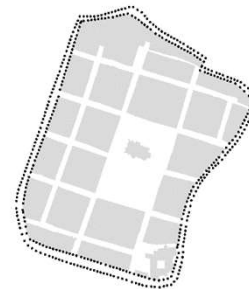
Pelbřimov

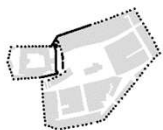
Jičín

Nové Město nad Metují

Plzeň

Horšovský Týn

Olomouc

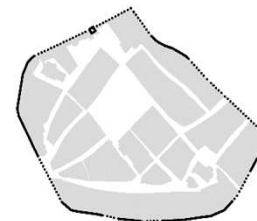
Český Krumlov

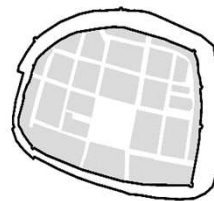
Jihlava

Kadaň

Kroměříž

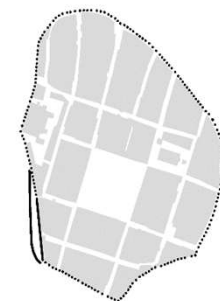
Klatovy

Lipník nad Bečvou

Nový Jičín

České Budějovice

Domažlice

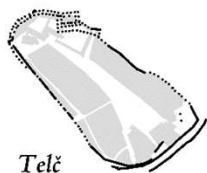
Ústěk

Litomyšl

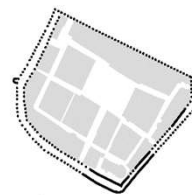
Třebon

Telč

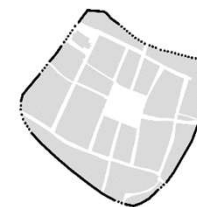
Hradec Králové

Kolín

Moravská Třebová

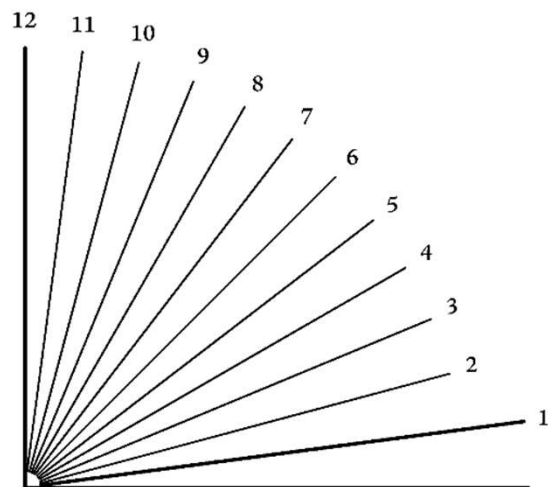
Litovel

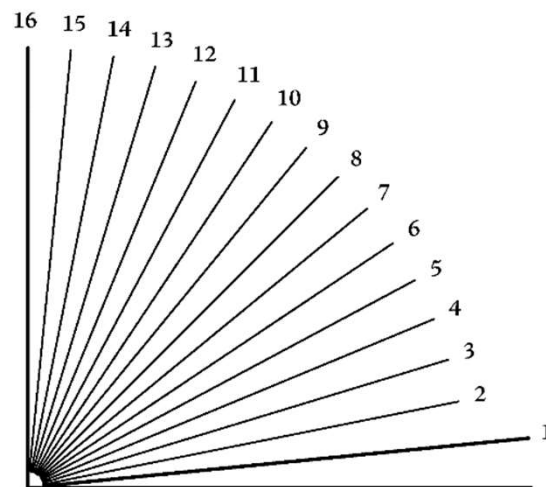
Prachatic

Pravidla triangulace – režimy D12 a D16

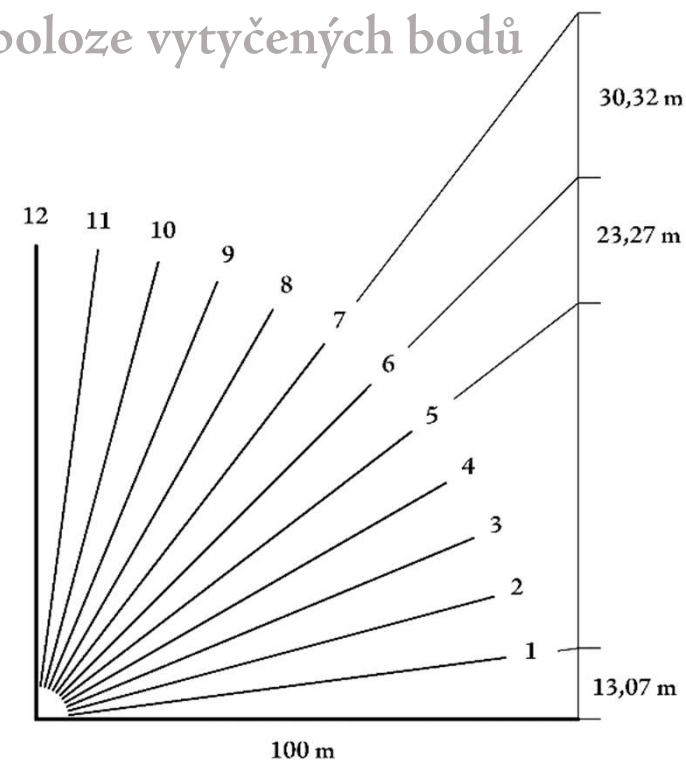
12 dílů

16 dílů

rozdíl v poloze vytyčených bodů

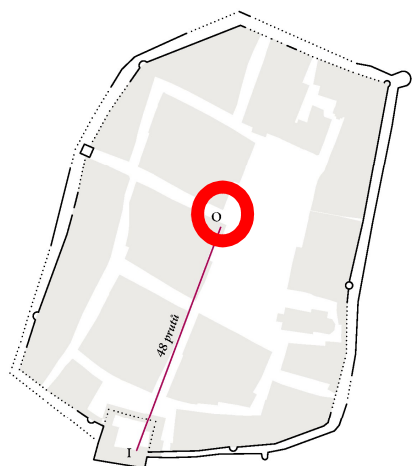

Pravidla triangulace

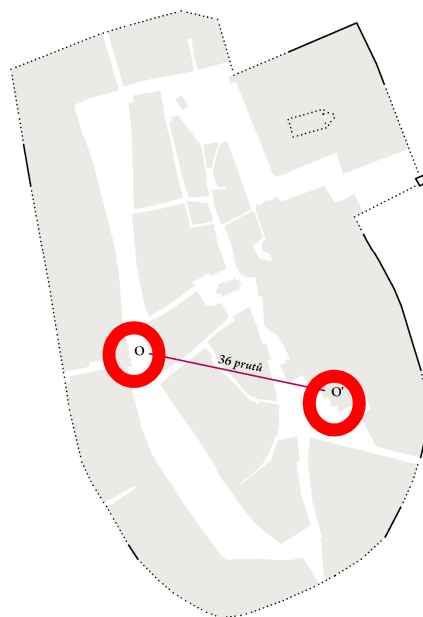
systemy - dle počtu základních stanovišek pro vyměřování sítě

základna - jediná délka vyměřená na terénu

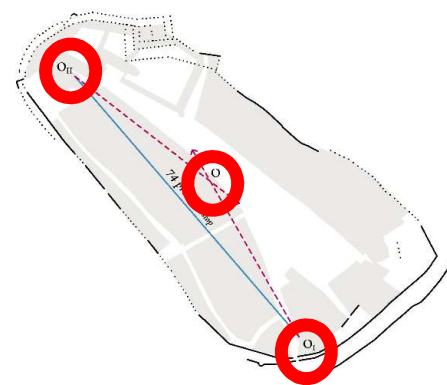
S1 - 1 stanoviško

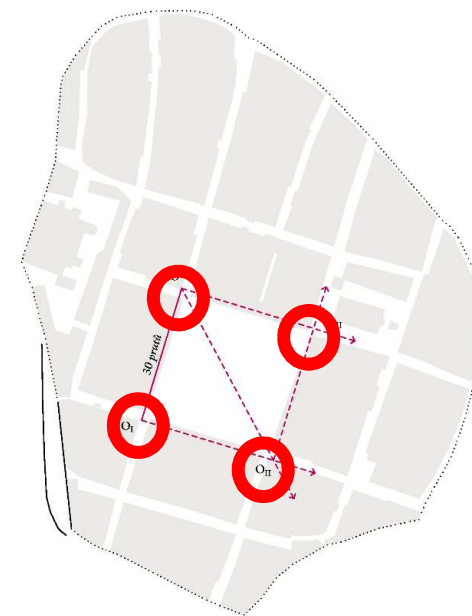
S2 - 2 stanoviška

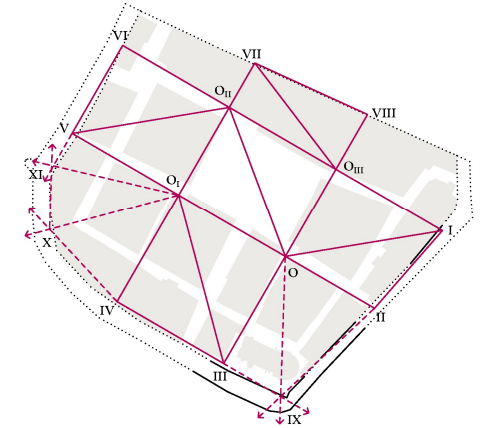
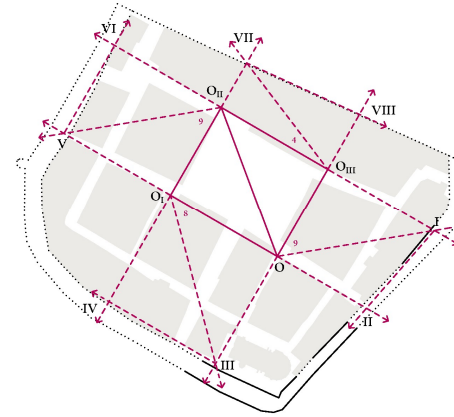
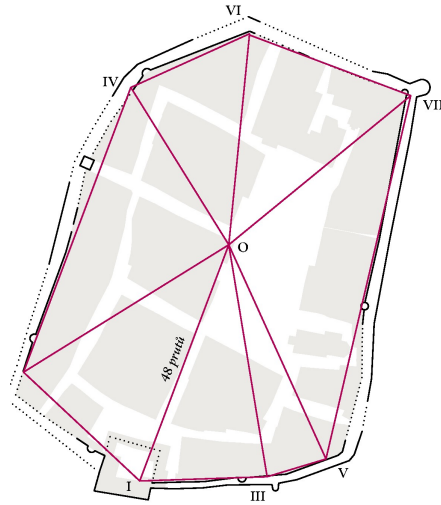
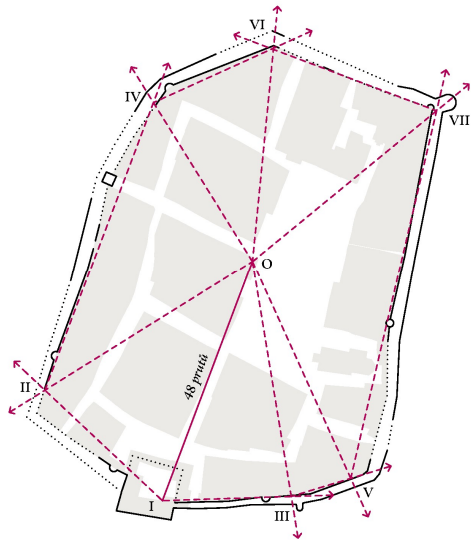
S3 - 3 stanoviška

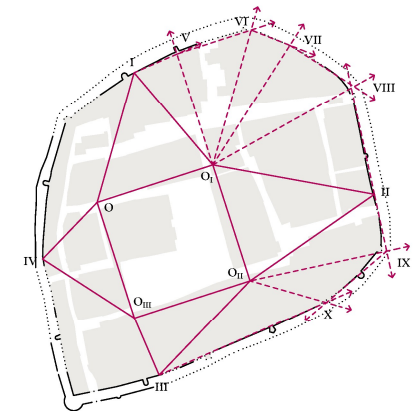
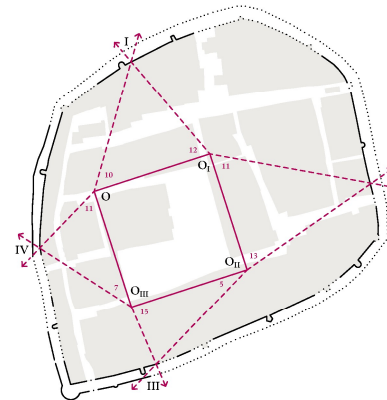
S4 - 4 stanoviška

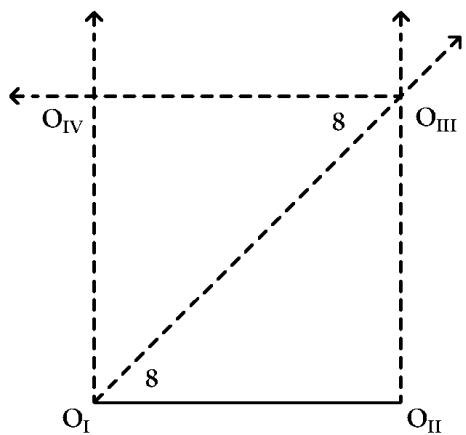
Pravidla triangulace - formy

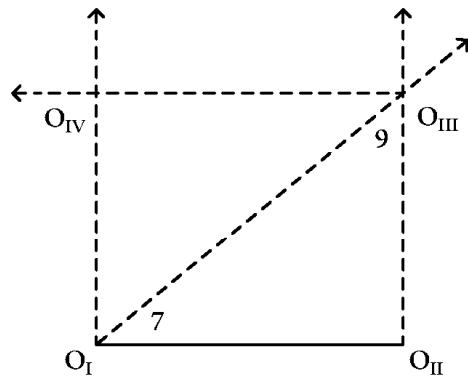
- vějířová forma - *Kadaň*
- křížová forma - *Kolín*
- hvězdicová forma - *Lipník nad Bečvou*

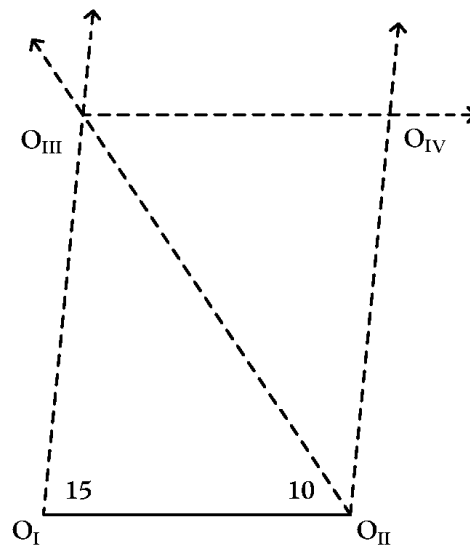
Tvar tržiště

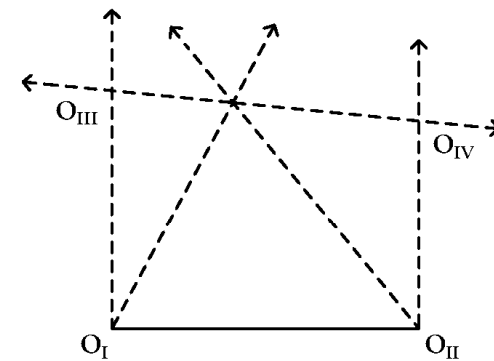
Čtverec

Obdélník

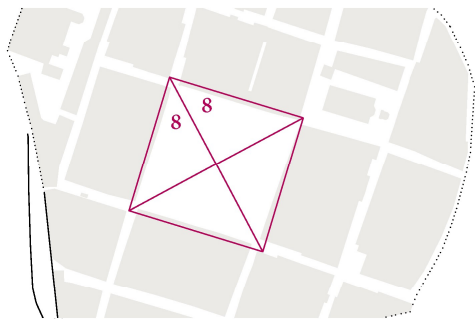
Rovnoběžník

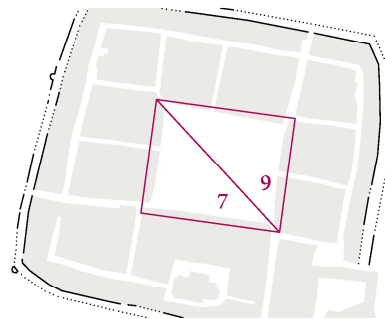
Lichoběžník

Režim D16

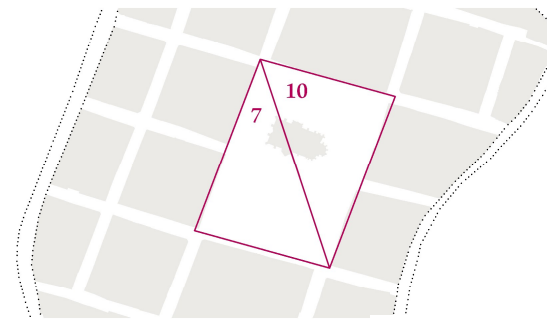
Režim D12

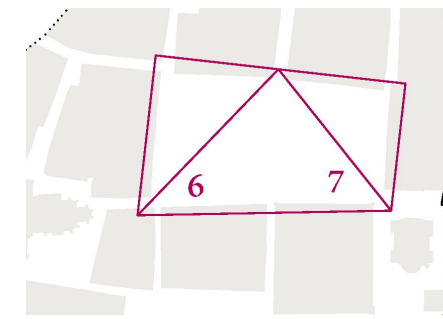
České Budějovice

Moravská Třebová

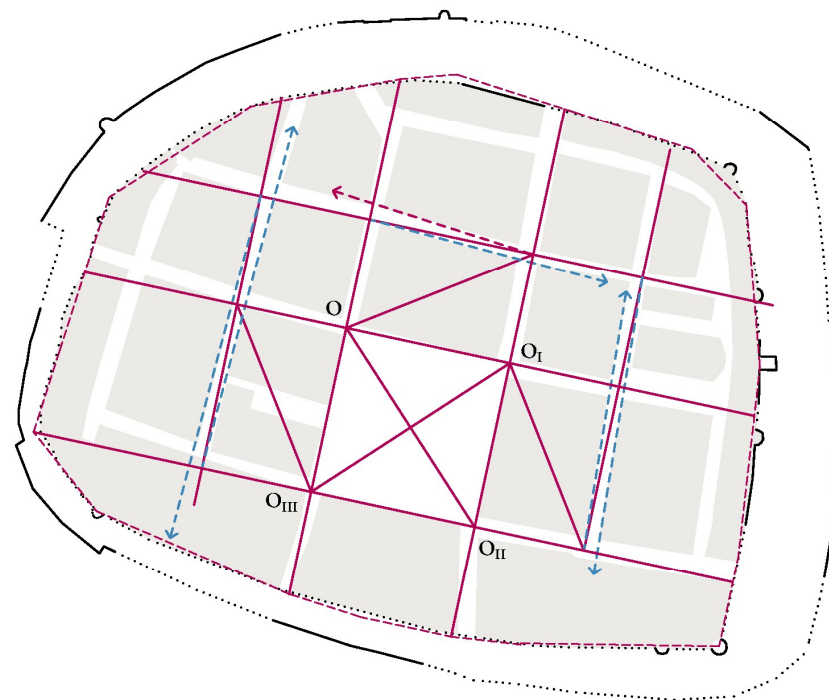
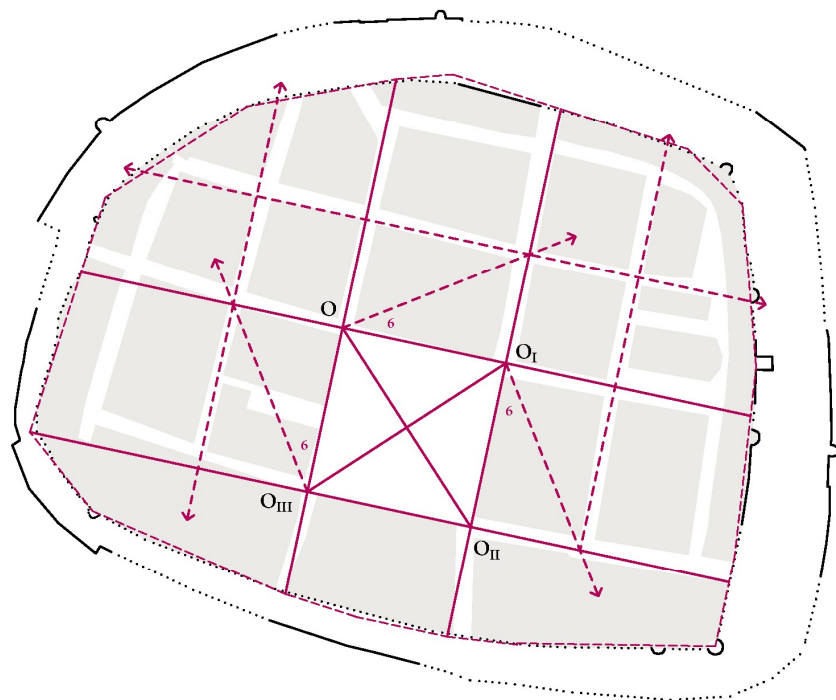
Plzeň

Jičín

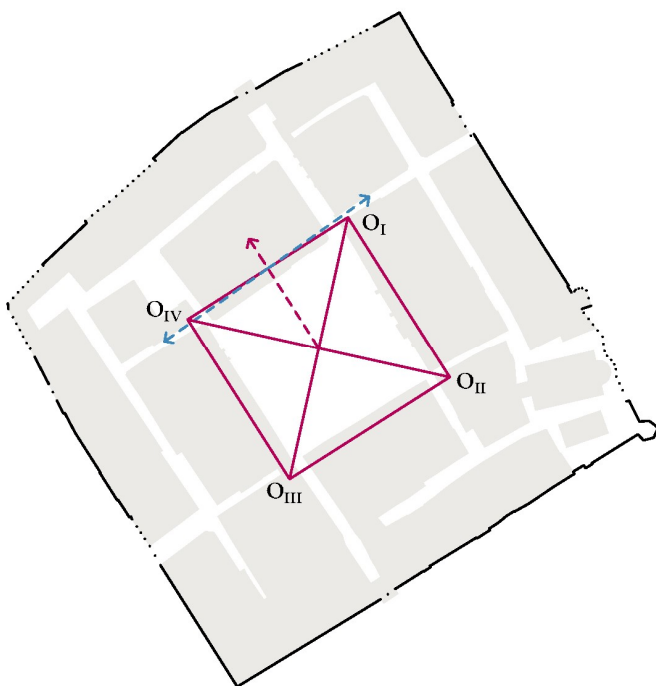
Vyměření uliční sítě – jednoduchá křížová forma

příklad Klatovy

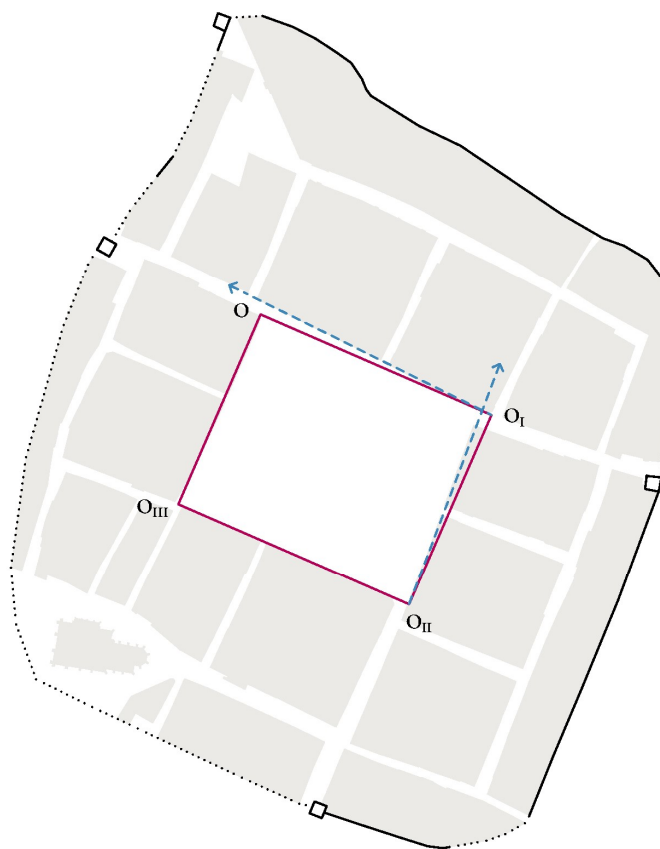

Anomálie – odchylka strany tržiště o $\frac{1}{2}$ jednotky úhlu

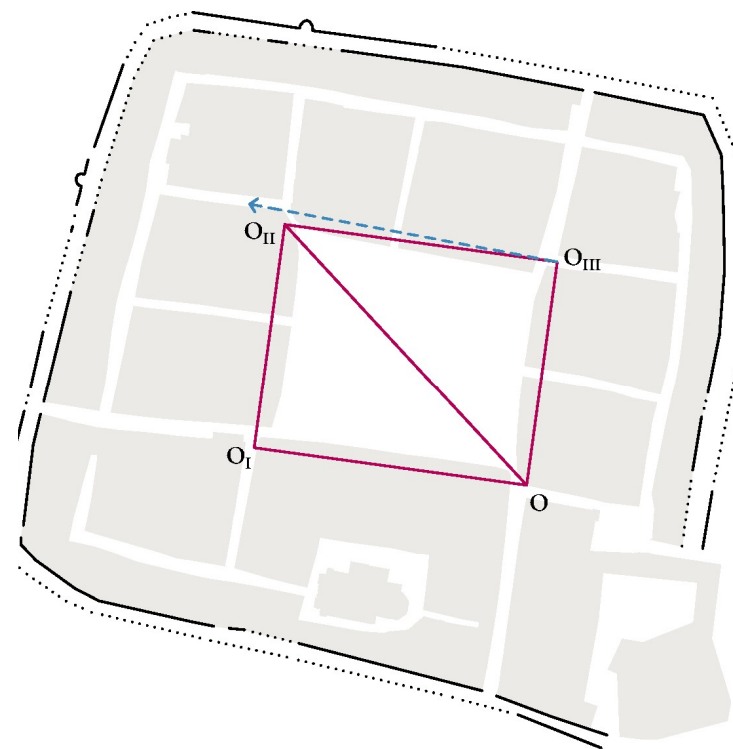
příklad Nový Jičín

Vysoké Mýto

Moravská Třebová

TRIANGULAČNÍ MODEL MĚSTA V KROCÍCH

Fáze I

VÝBĚR MÍSTA

– stanovení výchozího místa (stanoviska pro měření) a určení základny

Fáze II

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ MĚSTA

– hrubé vytyčení a odhad plochy a obvodu města

Fáze III

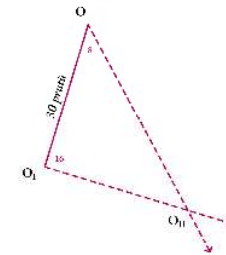
PŘESNÉ VYMEZENÍ MĚSTA

– optimální pozice ohrazení dle terénní konfigurace

Fáze IV

VYMEZENÍ TRŽIŠTĚ A ULIC

– rozvržení náměstí a uliční sítě

TRIANGULAČNÍ MODEL MĚSTA V KROCÍCH

Fáze I

VÝBĚR MÍSTA

– stanovení výchozího místa (stanoviska pro měření)

Fáze II

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ MĚSTA

– hrubé vytyčení a odhad plochy a obvodu města

Fáze III

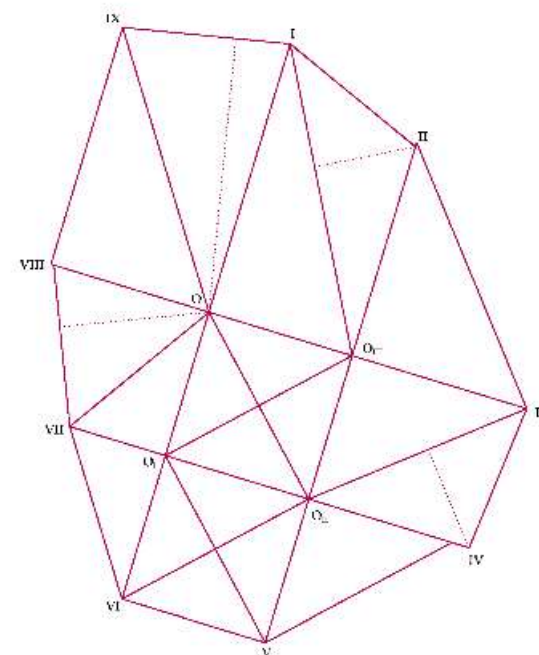
PŘESNÉ VYMEZENÍ MĚSTA

– optimální pozice ohrazení dle terénní konfigurace

Fáze IV

VYMEZENÍ TRŽIŠTĚ A ULIC

– rozvržení náměstí a uliční sítě

TRIANGULAČNÍ MODEL MĚSTA V KROCÍCH

Fáze I

VÝBĚR MÍSTA

– stanovení výchozího místa (stanoviska pro měření)

Fáze II

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ MĚSTA

– hrubé vytyčení a odhad plochy a obvodu města

Fáze III

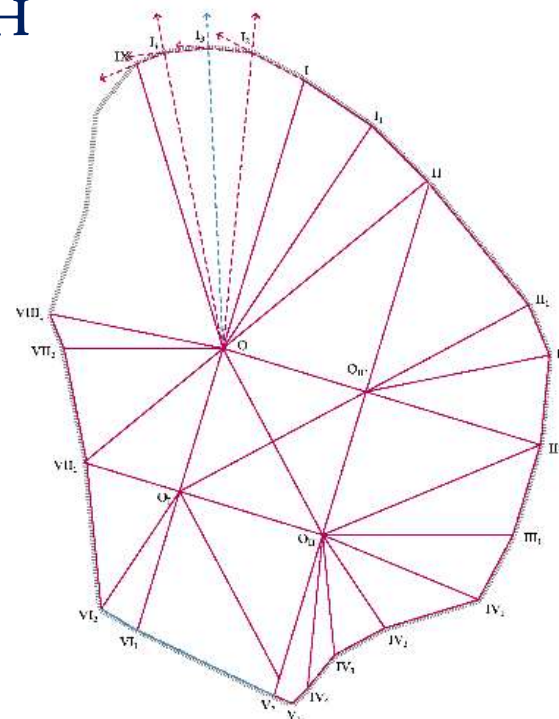
PŘESNÉ VYMEZENÍ MĚSTA

– optimální pozice ohrazení dle terénní konfigurace

Fáze IV

VYMEZENÍ TRŽIŠTĚ A ULIC

– rozvržení náměstí a uliční sítě

TRIANGULAČNÍ MODEL MĚSTA V KROCÍCH

Fáze I

VÝBĚR MÍSTA

– stanovení výchozího místa (stanoviska pro měření)

Fáze II

ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ MĚSTA

– hrubé vytyčení a odhad plochy a obvodu města

Fáze III

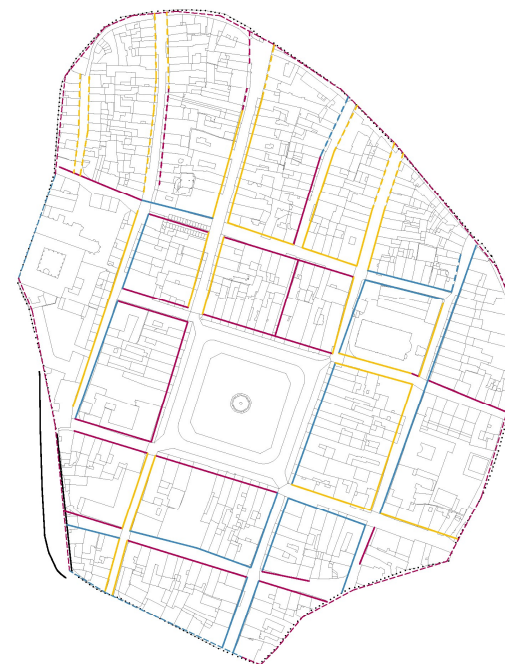
PŘESNÉ VYMEZENÍ MĚSTA

– optimální pozice ohrazení dle terénní konfigurace

Fáze IV

VYMEZENÍ TRŽIŠTĚ A ULIC

– rozvržení náměstí a uliční sítě

Name	Size	Modified
.._zveřejnění výsledku	327 KB	před 3 měsíci
01_Textová část	1.7 MB	před 3 měsíci
02_Apendix: „Analýza půdorysné osnovy“	8.5 MB	před 3 měsíci
03_Mapy s odborným obsahem	2.9 GB	před 3 měsíci
.._README_prohlížení mapových listů PNG.pdf	287 KB	před 3 měsíci
4 folders and 1 file	2.9 GB	

Analýzy 26 měst za použití triangulačního modelu jsou publikovány v rámci souboru Map atributů komplexní identity historického města na <https://owncloud.cesnet.cz/index.php/s/BihCwVi7ksKRe6B>.

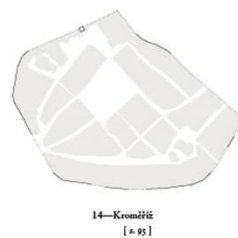
D 12 — S I

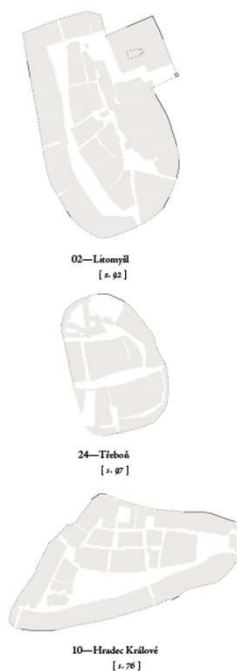
D 12 — S I h 4

D 12 — S 2 h 4

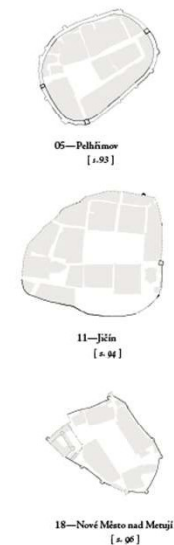
D 12 — S 2

D 12 — S 3

D 12 — S 4

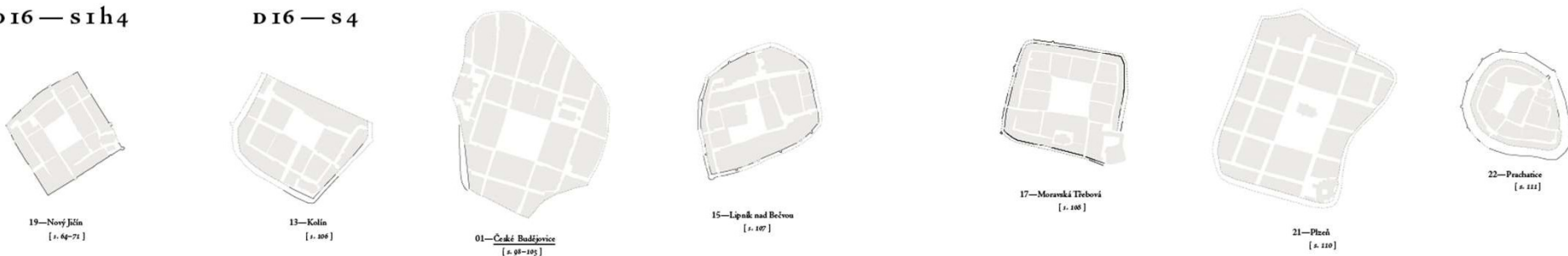
Režim vymezení D12: Triangulace využívá rozdělení pravého úhlu na 12 dílů a při výtýčování celé násobky základního úhlu 7,5° (1/12 90°)

Režim vymezení D16: Triangulace využívá rozdělení pravého úhlu na 16 dílů a při výtýčování celé násobky základního úhlu 5,625° (1/16 90°)

system S1h4 (od jednoho ke čtyřem stanoviškům)
system S2 (dvě základní stanoviška)
system S2h4 (od dvou ke čtyřem stanoviškům)
system S3 (tři základní stanoviška)
system S4 (čtyři základní stanoviška)

D 16 — S I h 4

D 16 — S 4

Pro účely výzkumu byla vybrána města z našich městských památkových rezervací či zón primárně dle míry zachování a celistvosti města a jeho půdorysné struktury včetně dochovaného opěvnění. Druhým kritériem bylo vysočené zastoupení měst z hlediska jejich velikosti, formy prostorové struktury, typologie, morfologie, topografie, doby vzniku či zakladatele. Metodou analýzy půdorysné osnovy byla prověřována skupina několika desítek našich měst, a s ohledem na práce v jiných sčích výzkumu byl triangulační model aplikován na původně navržený výběr měst.

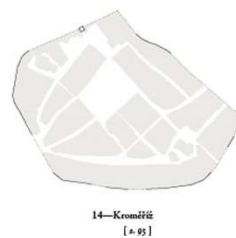
D 12 — S I

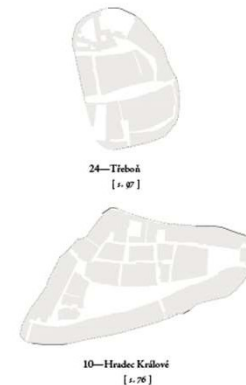
D 12 — S I h 4

D 12 — S 2 h 4

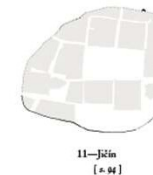
D 12 — S 2

D 12 — S 3

D 12 — S 4

Režim vymezení D12 : Triangulace využívá rozdělení pravého úhlu na 12 dílů a při vytýčování celé násobky základního úhlu 7,5° (1/12 90°)

Režim vymezení D16 : Triangulace využívá rozdělení pravého úhlu na 16 dílů a při vytýčování celé násobky základního úhlu 5,625° (1/16 90°)

system S1h4 (od jednoho ke čtyřem stanoviškům)

system S2 (dvě základní stanoviška)

system S2h4 (od dvou ke čtyřem stanoviškům)

system S3 (tři základní stanoviška)

system S4 (čtyři základní stanoviška)

D 16 — S I h 4

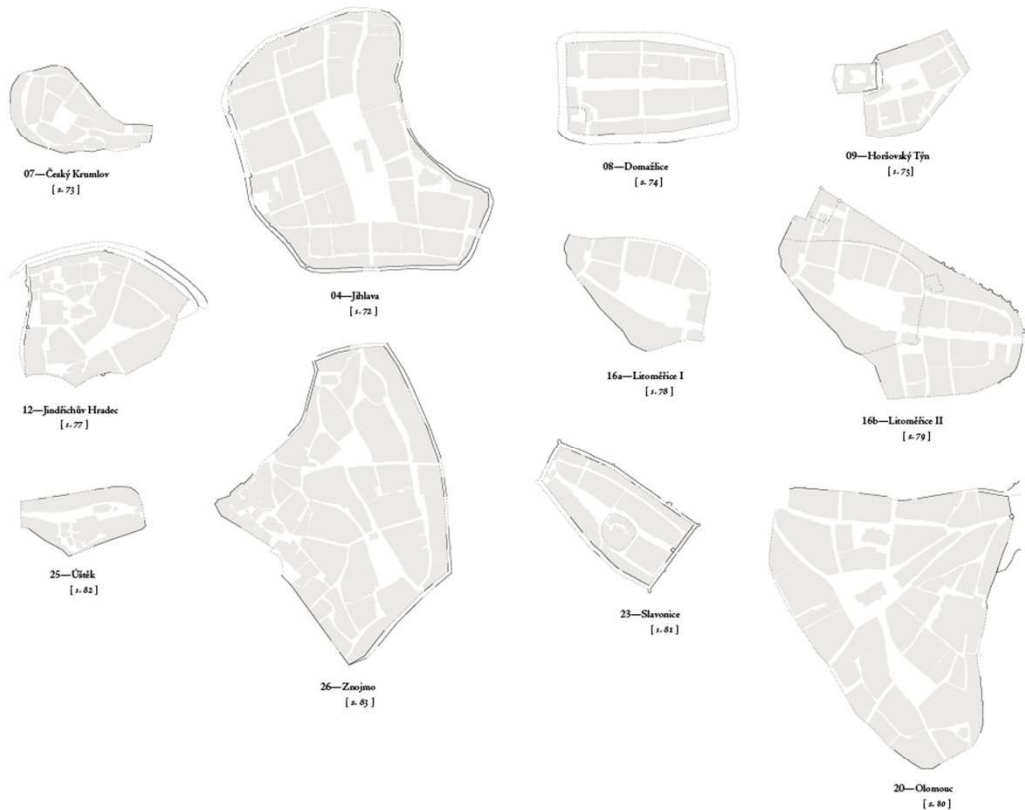

D 16 — S 4

Pro účely výzkumu byla vybrána města z našich městských památkových rezervací či zón primárně dle míry zachování a celistvosti města a jeho půdorysné struktury včetně dochovaného opěvnění. Druhým kritériem bylo vysočené zastoupení měst z hlediska jejich velikosti, formy prostorové struktury, typologie, morfologie, topografie, doby vzniku či zakladatele. Metodou analýzy půdorysné osnovy byla prověřována skupina několika desítek našich měst, a s ohledem na práce v jiných sekcích výzkumu byl triangulační model aplikován na původně navržený výběr měst.

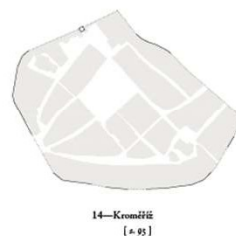
D 12 — S I

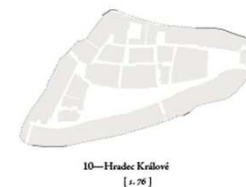
D 12 — S I h 4

D 12 — S 2 h 4

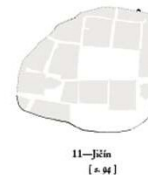
D 12 — S 2

D 12 — S 3

D 12 — S 4

Režim vymezení D12 : Triangulace využívá rozdělení pravého úhlu na 12 dílů a při vytýčování celé násobky základního úhlu 7,5° (1/12 90°)

Režim vymezení D16 : Triangulace využívá rozdělení pravého úhlu na 16 dílů a při vytýčování celé násobky základního úhlu 5,625° (1/16 90°)

system S1h4 (od jednoho ke čtyřem stanoviškům)

system S2 (dvě základní stanoviška)

system S2h4 (od dvou ke čtyřem stanoviškům)

system S3 (tři základní stanoviška)

system S4 (čtyři základní stanoviška)

D 16 — S I h 4

D 16 — S 4

Pro účely výzkumu byla vybrána města z našich městských památkových rezervací či zón primárně dle míry zachování a celistvosti města a jeho půdorysné struktury včetně dochovaného opěvnění. Druhým kritériem bylo vysočené zastoupení měst z hlediska jejich velikosti, formy prostorové struktury, typologie, morfologie, topografie, doby vzniku či zrušení. Metodou analýzy půdorysné osnovy byla prověřována skupina několika desítek našich měst, a s ohledem na práce v jiných sekcích výzkumu byl triangulační model aplikován na původně navržený výběr měst.

I.C) TOPOGRAFICKÝ PLÁN

AUTORI Vít Rýpar

SPOLUPRÁCE A PODKLADY Anna Křížová, Eliška Martínková, Linda Vohnická, Barbora Langmajerová, Natálie Kostelníková, Anna Pňugová, Adéla Šeřlová, Antonín Topinka, Zuzana Urbánková, Jan Birner, Alžběta Horáková, Eliška Pavelčíková, Adam Bujok, Josef Holeček, Hana Mojžíšková, Kristýna Rosecká, Ondřej Sokolář, Franziska Soukupová, Zuzana Butečlová, Petr Stojaník, Marek Wagner, Rozálie Domoráková, Vojtěch Jansa, Mária Pružimcová, Libuša Rybanská, Martina Součková, Michaela Příbylová, Adéla Novanská

CIĚ

Vytvoření monochromních plánů na principu „figura – pozadí“ pro všechna zkoumaná města z důvodu jejich porovnání a poskytnutí základní informace o proměných jejich podstatných atributů. Jde především o:

- základní informace o míře proměny půdorysné stopy městské struktury vůči jejímu stavu v první polovině 19. století a prověření korelace mezi strukturálními vlastnostmi zemního reliéfu a strukturou městského prostoru;
- vytvoření vrstev veřejných prostranství a stavební objekty pro následné využití při přípravě Základního mapového souboru (viz s. 111).

METODIKA

Posouzení proměny topografického plánu (viz s. 111) vychází z metody Tomáše Valeny, publikované v knize *Město a topografie: Evropské město v topografickém kontextu (1991)*. Příprava podkladů je rozšířena nad rámec původního převzatého postupu a zahrnuje následující kroky:

..... Příprava podkladů

Pro porovnání stavu jednotlivých měst v současnosti a v první polovině 19. století jsou využity podklady popsané v sekci II.A, konkrétně: výškopis (vrstevnice výškopisu ZABAGED, TMO či vytvořené z zaměření DMR 5G), polohopis vodních ploch a vodotečí (z dat ZABAGED či TMO, alternativně z dat OpenStreetMap), zastavěné plochy domů (z dat RÚIAN či TMO, alternativně z dat ZABAGED či OpenStreetMap), Ortofoto ČR a georeferencované císařské otisky map stabilního katastru. Pokud je cílem vytvoření vrstev využitelných k založení *Základního mapového souboru*, pak není doporučeno využívat pro zákes polohy zástavby databáze ZABAGED či OpenStreetMap. Půdorys zástavby vymezený v databázích ZABAGED či OpenStreetMap je pro vytvoření topografického plánu dostačující, ale pokud je plán vytvářen jako součást přípravy *Základního mapového souboru* (viz sekce II), je lépe využít data TMO či RÚIAN. Důvodem je hrubost detailu databáze ZABAGED odpovídající měřítku zobrazení 1:10 000 a proměnlivá přesnost databáze OpenStreetMap vyplývající z nejednotné metody její aktualizace bez přímé vazby na polohopis hranic katastru nemovitostí či účelové mapy povrchové situace TMO.

..... Zobrazení zemního reliéfu a krajinných prvků pro současný stav
Zahrnuje symbolizaci vodotečí a vodních ploch, případně vytvoření vhodných vrstevnic a stínových svahů z digitálního modelu reliéfu. Cílem je dosažení názornosti grafického podkladu.

..... Mapování současné zastavěné plochy domů

Lze přímo převzít z databáze RÚIAN (pro zobrazení v měřítku 1:10 000) či z databáze OpenStreetMap (pro zobrazení v měřítku 1:2000). V případě využití dat RÚIAN či TMO (vhodných pro vytvoření *Základního mapového souboru* a měřítko 1:2000) je nezbytné do záznamu dokreslit dhybějící stavební objekty či jejich části s využitím ortofotomapy dle skutečnosti. Data OpenStreetMap byla v ukázkovém souboru map použita pro města 07–26, doplněná data RÚIAN pro města 01–06.

..... Mapování stávajících veřejných prostranství

Veřejná prostranství se vymezují nad kombinovaným podkladem katastrální mapy RÚIAN (popř. účelové mapy povrchové situace ÚMPS TMO) a ortofotomapy. Zahrnuje plochy, které lze po expertním posouzení považovat za veřejná prostranství.¹ Rozhodujícím kritériem zde není pozemkové vlastnictví, ale režim jejich přístupnosti, typologický charakter, míra inkluze a privátní kontroly. Patří sem prostranství uliční (převážně zpevněné plochy náměstí, ulic, cest apod.) i neuliční (převážně nezpevněná prostranství, parky, hřiště, parkoviště apod.). Veřejná prostranství nezahrnují vodní plochy (s výjimkou překročitelných vodotečí, mostů, brodů a drobných vodních prvků), volnou krajinu extravilánu vč. lesů (s výjimkou pozemních komunikací a shromažďovacích či parkové upravených prostranství), drážní pozemky (s výjimkou pozemních komunikací a předprostorů nádraží) a areály prostorově vymezené z městské struktury (např. výrobní, školní, zdravotnické, komerční apod.). V samostatné vrstvě jsou zakreslena překryvná veřejná prostranství (mimo úroveň zemského povrchu či podloubí a průchody překryté zástavbou) a hřbitovy.

..... Rekonstrukce zastavěných ploch města ve stavu první poloviny 19. století

Zobrazení zastavěné plochy stavebních objektů vzniklo rekonstrukcí ze současného zaměření RÚIAN či TMO. Je zachována ta část půdorysného vymezení zástavby, u které je důvodně předpokládat, že je identická s mapovaným obdobím. Půdorysná stopa zástavby, která není současným zaměřením zachycena, je doplňována přímo dle georeferencovaného podkladu archivních map.

..... Rekonstrukce veřejného prostranství ve stavu první poloviny 19. století

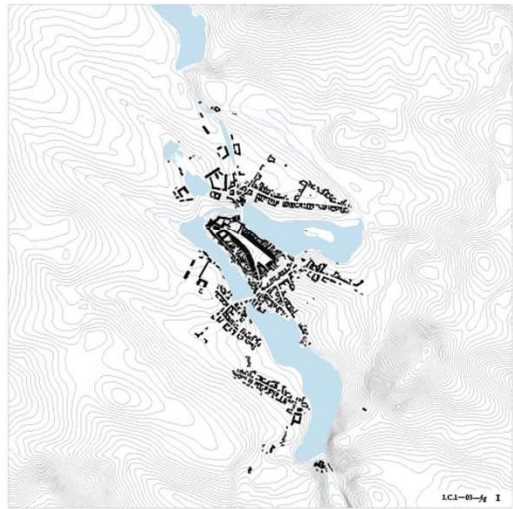
Plocha veřejného prostranství, překryvného veřejného prostranství a hřbitovů je vymezena rekonstrukcí ze současného zaměření RÚIAN či TMO obdobně jako v případě zastavěné plochy stavebních objektů. Z map stabilního katastru jsou zaznamenávány kromě ploch uličních prostranství i plochy, u kterých je důvodně předpokládat, že byly jeho součástí, zejména: části překročitelných vodotečí protékající veřejným prostranstvím či v poloze brodů, části pustin (O – Óde) či obecních pastvin (GW – Gemeinde Wiese) v poloze přirozené tvořící součást cestní sítě a koridory cest doložených z jiného (např. vojenského mapování), i pokud nejsou v mapách stabilního katastru zachyceny.

1 *Jako „prostoty přístupu k městu bez omezení, tedy stavby obecně udržitelné, a to bez ohledu na vlastnosti či tuto prostoty.“ Ve smyslu § 34 zákona o obcích č. 128/2000 Sb. a souvisejícího zákona o územní správě PLUS 21/02 ze dne 22. 03. 2005 a metodických sdělení MMR (2015 a 2020).*

VIZ LISTY

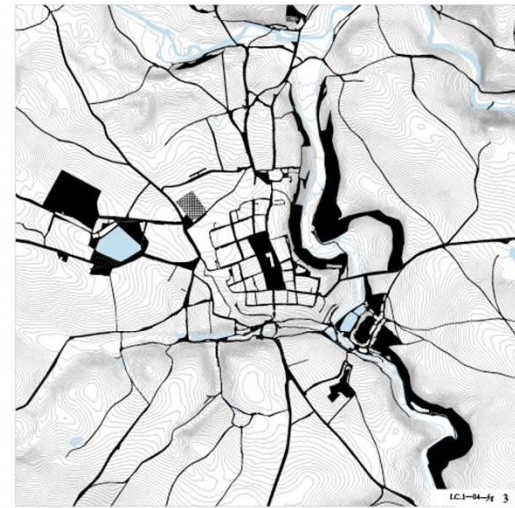
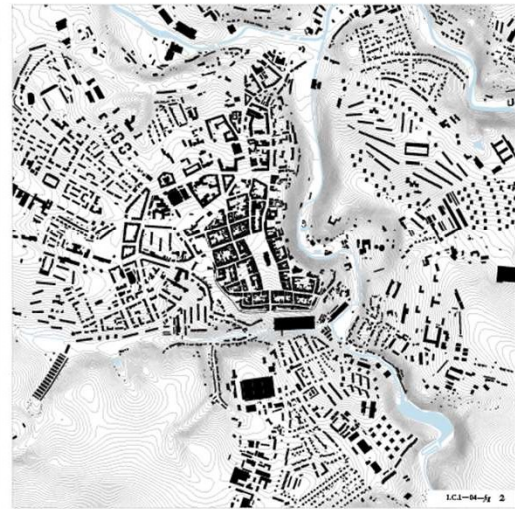
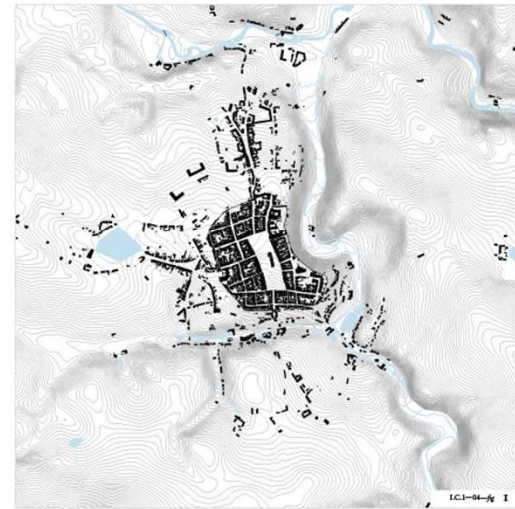
Vytváříme
topografický plán města
zobrazující základní
prostorovou strukturu
v 19., 20. a 21. století

03
Telč

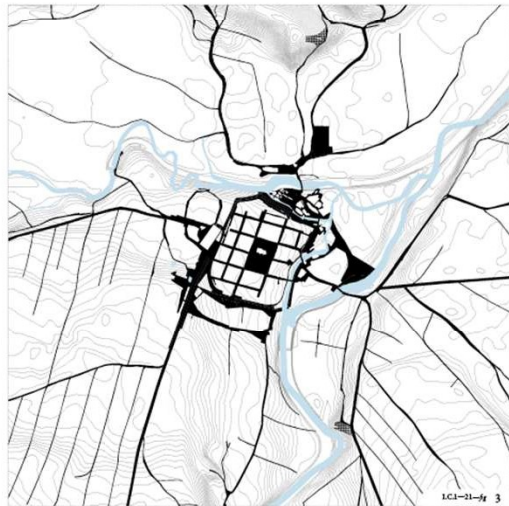
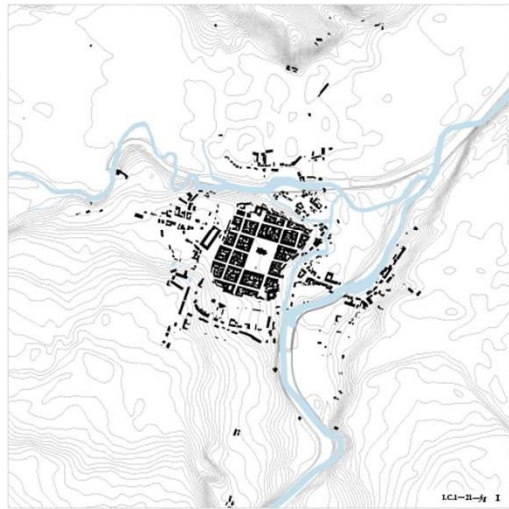
[1:5 000] + 19. — 21.
století

1895 2020
ZÁSTAVBA
VŠEJŠÍ PROSTOROVITÝ

04
Jihlava

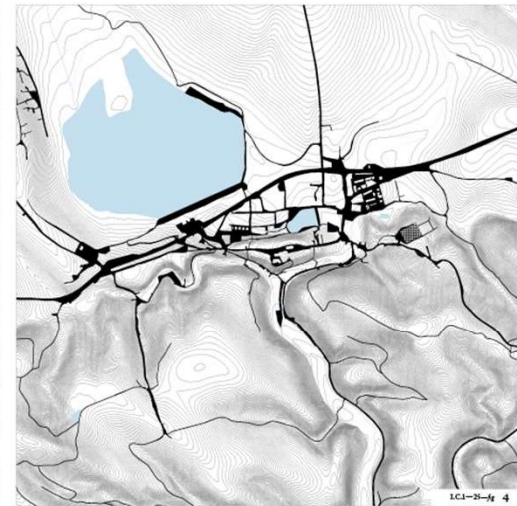
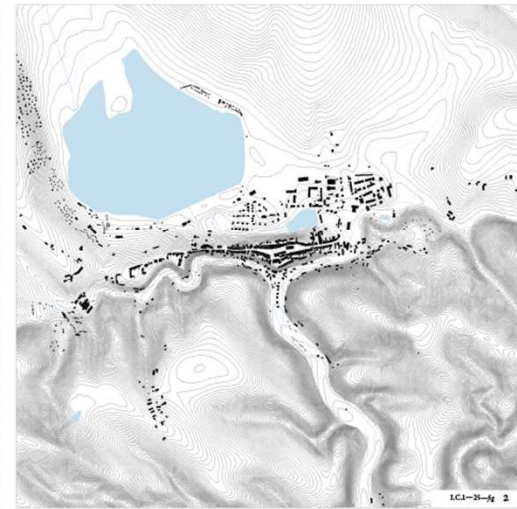
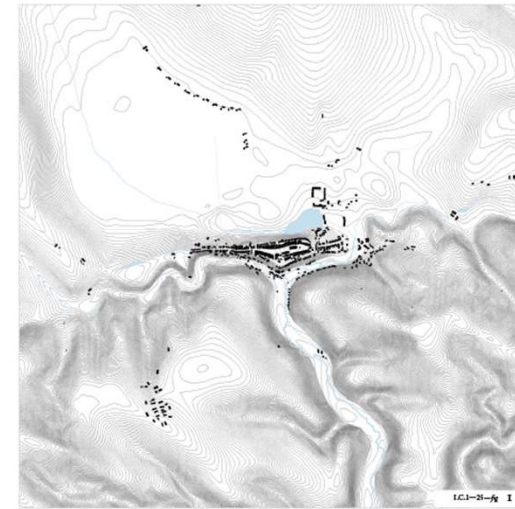
1895 2020

21
Plzeň

[1:5 000] ♦ 19. — 21.
včetně město stávek stávek

1810 2010 ZÁSTAVBA
VĚŠKOVÁ PROSTRANSTVÍ

25
Ústědek

1845 2010

I.D) FOTOGRAFOVÁNÍ MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ

AUTOŘI Ester Havlová, Jan Jehlík (koncepce)

CÍL

Součástí souboru podkladů pro hodnocení urbánních jevů v kontextu témat památkové péče musí být systematicky pořizované a standardně strukturované fotografické soubory. Cílem je formulovat způsob fotografování historického města, který je založen na zobrazování souvislosti a vztahů *nemovitého statku kulturního dědictví* (města či objektů v městském prostředí zasazených) a umožňuje tak posuzovat a hodnotit jeho hmotné i nehmotné projevy a významy v kontextu. Kromě záznamu prostorové definovaných pohledů se fotodokumentace pořízuje pro komparaci současného stavu pohledů a pohledů na archívních zobrazeních (fotografie, pohlednice, veduty) a dále pro specifické hodnocení podstatných městských rozhraní. Úkolem autora bylo zachytit zkušeným pohledem fotografa důležité momenty šesti historických měst a na základě pokynů řešitelů výzkumného projektu vytvořit fotografické obrazy těchto měst. Stejně jako se dříve pořizovaly pomoci kresby, malby (později fotografie) pohledy na město nebo jeho části (veduty), tak je dobré i dnes zachycovat obraz města, zvláště památkově chráněného jádra a jeho vztahů k okolí. Pohled by to měl být profesionální, tedy poučený ale zároveň kultivovaný, pochopitelný a současně krásný.

METODIKA

Při hodnocení městských rozhraní se sledují a posuzují tyto zásadní jevy a jejich atributy: pozice, poloha a tvar urbánního celku v rámci krajiny, jádra v rámci vnitřního města a dílčích projevů městského jádra. Z toho vychází i výběr měřítek zobrazeného výseku, který odpovídá struktuře měřítek podrobného mapování (viz sekce II): *město v krajině, vnitřní město, městské jádro*. Zásadními tématy pro vyhodnocování těchto obrazových souborů jsou vztahy jednotlivých rozhraní (město – krajina, vývojové trstvy vzájemně, hranice kulturní památky apod.), charakteristiky autentického *reliéfu* města včetně jeho *dominancí*, charakteristické pohledy (zejména průhledy a panoramata) či konkrétní architektura a design míst viděných běžným pozorovatelem. Pro posouzení daného jevu jsou dílčí celky a subcelky fotografovány ze dvou pozic: *zevnitř ven* a *zevně dovnitř*.

..... Rozhraní města a volné krajiny („Město v krajině“)

Pro účely posuzování pozice města v krajině (vztah krajinné a urbánní topografie, morfologie a typologie) je fotografováno jednak kompaktně zastavěné území z charakteristických míst v otevřené krajině, jednak otevřená krajina z kompaktně zastavěného území. Hlavním tématem je tudíž zachycení vztahů města a okolní krajiny, vždy ve dvojicích pohledů, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je přitom zachycení vzájemného komplexního vztahu obou celků a vyjádření celkového obrazu.

..... Rozhraní vnitřního města („Vnitřní město“)

Pro účely posuzování pozice jádra v rámci vnitřního města (vztah urbánní topografie, morfologie a typologie historického jádra a jeho přímého sousedství) je fotografováno jednak vlastní jádro z charakteristických míst v jeho okolí, jednak toto bezprostřední okolí v pohledu z historického jádra k jeho nejbližšímu okolí. Hlavním tématem je tudíž zachycení charakteru vnitřního města ve vztahu k jádru a obráceně, vždy ve dvojicích pohledů, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je přitom zachycení vzájemného vztahu sousedících území, vyjádření charakteru jejich rozhraní a postižení podstatných fenoménů ovlivňujících tento vztah.

..... Rozhraní městského jádra („Městské jádro“)

Pro účely posuzování vnitřní struktury (dílčích projevů) historického jádra v rámci jeho „těla“ a jeho vazeb na rozhraní (vztah urbánní topografie, morfologie a typologie jednotlivých jevů) je fotografováno jednak vlastní jádro z charakteristických míst v jeho území, jednak jeho vazby na podstatné fenomény jeho rozhraní. Hlavním tématem je tudíž zachycení charakteru historického jádra, vždy ve dvojicích pohledů, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je přitom vždy postižení vzájemného vztahu konstitutivních fenoménů místa, vyjádření jejich strukturálních charakteristik (objekty, veřejný prostor, parter apod.) a postižení podstatných rysů obrazu města v tomto měřítku.

..... Dílčí záběry („Charakteristický detail“)

Pro účely vyvolání emočního vztahu k městu, k jeho vnitřní kráse, a současně pro identifikaci s jedinečnými místy jsou v každém historickém jádru fotografovány objekty a prostory dokumentující výjimečné zážitky a prožitky. Jde o mimořádná umělecká díla ve veřejném prostoru, o záznamy paměti míst či o autentický vjem reprezentující charakter města. Mimoto jde většinou o komplexní smyslový zážitek, je zaznamenáváno dílo či místo vyvrávající kromě vizuálního vjemu i vjemy sluchové (místa ticha), čichové (zahrady a parky) či haptické (struktura, textura, materiál).

Samotná práce spočívala v pečlivé přípravě a studiu map jednotlivých měst, a to jak současných, tak historických. Podle starých map byly identifikovány staré příjezdové cesty

do města a porovnávány se současnými silnicemi. Při přípravě byla vyznačena jednotlivá místa, odkud by se pravděpodobně dalo město fotografovat. To se týkalo hlavně bloku město/krajina. První kroky v samotném městě mířily především na přístupné vyvýšené body, zvláště věže kostelů, radnic, hradebních věží apod. Z věží byly pořízeny obvykle panoramatické pohledy týkající se vztahu města a krajiny, tedy směrem zevnitř ven, a zároveň byla ověřena viditelnost předem vytyčených cest kvůli pořízení pohledů na město z krajiny a jejich vztahů. Následovalo systematické procházení městem, nejdříve jádrem s mapováním jeho vztahu k vnitřnímu městu a obráceně podle daného systému. Mapování vztahů jádra, vnitřního města a krajiny postupným fotografováním je vždy objeveno a mnoho nachozených kilometrů je podmínkou k uchopení správných pohledů. Díky rozlehlosti mnohých měst jde o úkol nelehký, ale nezbytný (např. v rovinaté krajině okolo Českých Budějovic).

Výše uvedený strukturální a technický přístup ale nesmí nechat vzniknout banálním až stereotypním fotografiím a zastrnit jejich výtvornou součást. Vždy je třeba dbát na to, aby fotografie byly nejen obsahově správné, ale také výtvorně kvalitní. Rezignace na krásu by byla kontraproduktivní. Zachování atmosféry města lze jen pomocí zkušeného oka fotografa a na základě principů kvalitní fotografie. Tedy při respektu k fotografovanému objektu pomocí vhodné zvoleného *světa, kompozice, obniska* objektivu atp. Proto také vznikl doplňující blok fotografií detailů města, jeho *krásných míst*, se kterými se člověk snadno identifikuje.

Města fotografovaná v rámci této práce (Pelhřimov, Litomyšl, Telč, Kadaň, Jihlava a České Budějovice) se významně liší. Nejen plošnou velikostí, ale i velikostí co do významu nebo krajinnou morfologií. Každé město na fotografa jinak působí a zanechává rozdílné vjemy, které by se daly nazvat charakteristické až symbolické, např.: Kadaň – paneláky prorůstající těsně k jádru – až s jistou estetickou kvalitou, Telč – kompaktnost a všude přítomná voda, Jihlava – poloha v krajině, České Budějovice – neuchopitelná rozlehlost a zároveň odpočinek, Pelhřimov – periferie v kontaktu s jádrem, Litomyšl – prolínání jádra s městem i krajinou vs. prolomení páteří komunikací, a další. Historická jádra měst jsou prakticky všechna velmi zachovalá, opečovávána, tedy krásná, zvláště při pohledu dovnitř. I současné vstupy jsou citlivé a nepůsobí rušivě. Obrácený pohled ven, tedy směrem k vnitřnímu městu už často ukazuje různé neduhy, se kterými si zřejmě nikdo neví rady, působí rozpačitě (např. Pelhřimov). Vnitřní města se s jádrem identifikují a někdy plynule srůstají (Telč), někdy se spíše vymezují (Kadaň). Někdy se při pohledu z jádra ven uplatňuje pohled až do krajiny a vnitřní město se podlačuje (Jihlava).

VIZ LISTY

Fotografujeme město
z hlediska vztahu
jeho historického jádra
k okolnímu prostředí

— rozhraní jádra — vistry — veduty — charakteristické momenty

Rozhraní města a volné krajiny („Místo v krajině“)
Pro účely poznavání pozice města v krajině je fotografováno jednak kompaktní zastavěné území z charakteristických míst v otevřené krajině, jednak otevřená krajina z kompaktního zastavěného území. A to vždy ve dvojitých pohledech, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je zachycení vzájemného vztahu obou celků a vyjádření celkového obrazu.

Rozhraní vnitřního města („Vnitřní město“)
Pro účely poznavání pozice jádra v rámci vnitřního města je fotografováno jednak vlastní jádro z charakteristických míst v jeho okolí, jednak toto bezprostřední okolí v pohledu z historického jádra k jeho nejbližšímu okolí. A to vždy ve dvojitých pohledech, směrem dovnitř a směrem ven. Důležité je zachycení vztahu sousedících území, vyjádření charakteru jejich rozhraní a postřehnutí fenoménu ovlivňujících tento vztah.

MĚSTSKÉ JÁDRO

Rozhraní městského jádra („Městské jádro“)

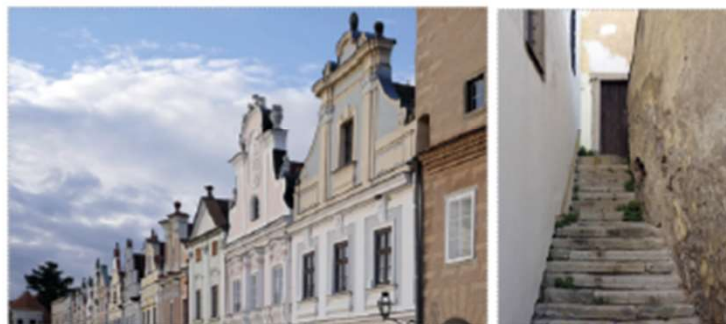
Pro účely poznavání vnitřní struktury historického jádra v rámci jeho „tla“ a jeho vazeb je fotografováno jednak vlastní jádro z charakteristických míst v jeho území, jednak jeho vazby na podstatně fenomény jeho rozhraní. A to vždy ve dvojicích pohledů, směrem dovnitř a směrem ven. Důležitě je postřehnout vzáhu konstitutivních fenoménů místa, vyjádření strukturálních charakteristik a postřehnout rysů obrazu města.

03

Telč

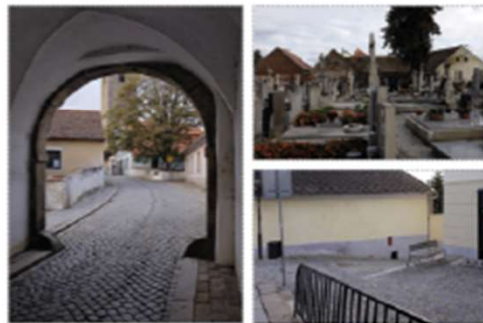
[bez měřítka]

2019—2020

**CHARAKTERISTICKÉ
DETAILY**

*Dílní záběry („Charakteristický detail“)
Pro účely vytvoření emocionálního vztahu k místu, k jeho vnitřní kerce, a současně pro ideativnější s jedinečnými místy jsou v každém historickém jádru fotografovány objekty a prostory dokumentující výjimečné zdičky a prožitky. Jedná se o mimořádná umělecká díla ve veřejném prostoru, o zážnamy paměti místa či o autentický vjem reprezentující charakter města.*

*Základní údaje
o městě*

I.A } HISTORICKÝ VÝVOJ
I.B } ANALÝZY PŮDORYSNÉ OSNOVY
I.C } TOPOGRAFICKÝ PLÁN
I.D } FOTOGRAFOVÁNÍ MĚSTSKÉHO PROSTŘEDÍ

děkuji vám za pozornost!